

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-493-1-58>

**INTERNATIONAL MILITARY ASSISTANCE TO MEET
THE NEEDS OF THE SECURITY AND DEFENSE FORCES
OF UKRAINE DURING THE LEGAL REGIME OF MARTIAL LAW:
A LEGAL ANALYSIS OF THE LEGISLATION OF UKRAINE**

**МІЖНАРОДНА ВІЙСЬКОВА ДОПОМОГА
ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОТРЕБ СИЛ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ
УКРАЇНИ ПІД ЧАС ДІЇ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО
СТАНУ: ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ**

Kaplan M. V.

*senior researcher of the research
department of legal problems in the field
of international cooperation
of the scientific and research
administration for resource provision
problems in the military field,
in the field of defense and military
construction
Center for Military and Strategic
Research of the National Defence
University of Ukraine
Kyiv, Ukraine*

Каптан М. В.

*старший науковий співробітник
науково-дослідного відділу правових
проблем у сфері міжнародного
співробітництва науково-дослідного
управління проблем ресурсного
забезпечення у воєнній сфері, сфері
оборони та військового будівництва
Центр воєнно-стратегічних
досліджень Національного
університету оборони України
м. Київ, Україна*

Сьогодні як у суспільстві, так і у владі постійно виникають питання з приводу ефективності застосування законодавства щодо військової допомоги для забезпечення потреб Сил безпеки і оборони України, особливо під час широкомасштабного вторгнення РФ в Україну.

Міжнародна військова допомога (далі МВД) – цільова адресна допомога, що надається Силам безпеки і силам оборони відповідно до визначеної ними потреби державами-партнерами на безоплатній та безповоротній основі з метою підтримки України під час воєнного стану у вигляді озброєння, військової та спеціальної техніки, матеріально-технічних засобів, робіт і послуг, інших не заборонених законодавством ресурсів, крім фінансових ресурсів у національній чи іноземній валюті [1].

Механізм отримання МВД побудовано наступним чином:

Перший етап. Формування потреби. Військові частини надсилають свої запити до командувань видів, окремих родів військ (сил), згодом ця потреба узагальнюється ГШ ЗС України. Саме ГШ ЗС України

є основним органом військового управління, що розробляє перелік потреб щодо МВД за всі складові Сил оборони, який в подальшому доводиться до партнерів.

Другий етап. Інформування міжнародних партнерів через українських аташе, представників при НАТО, ЄС, МЗС. Крім цього, доведення єдиної узгодженої нагальної потреби на зустрічах високого рівня.

Третій етап. Розгляд пропозицій партнерів.

Четвертий етап. Логістика та облік: прийом матеріальних засобів на міжнародному Хабі, де створено “Український логістичний пункт”, перевезення в Україну, облік, розподіл між відповідними угрупованнями (військовими частинами).

П’ятий етап. Звітність. Узагальнення та надання інформації щодо наявності та використання МВД.

Таблиця 1

Спрямованість Постанов Кабінету Міністрів України у діяльності, пов’язаної з застосуванням МВД

Назва документу	Дата ухвалення, №	Спрямованість
1	2	3
Постанова Кабінету Міністрів України про затвердження Порядку проведення випробувань та прийняття на озброєння (постачання) зразків озброєння, військової та спеціальної техніки, засобів і обладнання іноземного виробництва [2]	від 17.02.2021 р. № 160	Встановлюються правила, вимоги та порядок, за якими здійснюється випробування, експертиза і оцінка військової продукції та обладнання, що виробляється за кордоном і може бути закуплено або прийнято на озброєння Міноборони України та ЗС України
Постанова Кабінету Міністрів України про затвердження Порядку постачання товарів оборонного призначення під час особливого періоду, введення надзвичайного стану, проведення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії та у період проведення антитерористичної операції	від 25.02.2015 р. № 345	Визначає особливості механізму постачання (у тому числі прийняття на озброєння (постачання) в умовах особливого періоду, надзвичайного стану та у період проведення антитерористичної операції озброєння, військової і спеціальної техніки, що розроблена підприємствами України за державним оборонним замовленням, а також військової техніки іноземного виробництва.

Продовження таблиці 1

1	2	3
Постанова Кабінету Міністрів України про створення єдиної системи залучення, використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги [3]	від 15.02.2002 р. № 153	Регулюються процеси залучення, використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги в Україні, забезпечуючи координацію дій органів влади, прозорість та ефективність у використанні міжнародних ресурсів для розвитку України
Постанова Кабінету Міністрів України про затвердження Порядку логістичного забезпечення сил оборони під час виконання завдань з оборони держави, захисту її суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності [4]	від 27.12.1918 р. № 1208	Встановлюється порядок логістичного забезпечення Сил оборони для виконання завдань з оборони держави, захисту її суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності
Постанова Кабінету Міністрів України про затвердження Порядку організації взаємодії центральних органів виконавчої влади, інших державних органів щодо залучення, отримання, передачі, обліку, моніторингу та контролю за використанням міжнародної військової допомоги для задоволення потреб сил безпеки і сил оборони у період воєнного стану	від 13.02.2024 р. № 168	Регулює залучення, отримання, передачу, облік, моніторинг і контроль за використанням міжнародної військової допомоги для потреб сил безпеки та оборони в умовах воєнного стану

Закон України “Про державний контроль за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання” забезпечує контроль держави над експортом, імпортом та транзитом товарів, які можуть бути використані як для військових, так і для цивільних цілей [5]. Основною метою цього контролю є гарантування національної безпеки, запобігання поширенню зброї масового знищення та іншої військової техніки.

Деякі з основних недоліків законодавства та механізму державного контролю за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання в себе включають:

– недостатня ефективність контролю, іноді законодавство може бути недостатньо ефективним у виявленні та запобіганні незаконним

міжнародним передачам військового обладнання та товарів подвійного використання через важкість виявлення порушень і слабкість санкцій;

- недостатній охоплення товарів і технологій, деякі законодавчі акти можуть бути непропорційно обмежені або не враховувати нові види військової технології або продуктів подвійного використання, що можуть потенційно становити загрозу;

- недостатнє міжнародне співробітництво, відсутність ефективного міжнародного співробітництва може обмежувати здатність країн контролювати міжнародні передачі військових товарів та товарів подвійного використання;

- корупція та недостатня прозорість, у деяких випадках корупція та недостатня прозорість у вирішенні дозволів на експорт імпорту можуть порушувати ефективність механізму контролю та створювати ризики для безпеки.

Пропозиції щодо вирішення недоліків:

- потрібно постійно переглядати та оновлювати законодавство, щоб воно відповідало сучасним викликам та технологічним змінам;

- важливо зміцнювати співпрацю між країнами та міжнародними організаціями;

- необхідно встановлювати механізми для запобігання корупції в процесі видачі ліцензій на експорт та імпорту військового обладнання;

- важливо розвивати ефективні системи моніторингу, які дозволять відслідковувати переміщення.

Правовий аналіз та запропоновані заходи з удосконалення українського законодавства спрямовані на підвищення ефективності устрою контролю і забезпечення більш ефективного управління міжнародними передачами товарів військового призначення і подвійного використання в умовах воєнного стану.

Література:

1. Про затвердження Порядку організації взаємодії центральних органів виконавчої влади, інших державних органів щодо залучення, отримання, передачі, обліку, моніторингу та контролю за використанням міжнародної військової допомоги для задоволення потреб сил безпеки і сил оборони у період воєнного стану : Постанова Кабінету Міністрів України від 13.02.2024 р. № 168. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2024-%D0%BF#Text> (дата звернення: 02.09.2024).

2. Про затвердження Порядку проведення випробувань та прийняття на озброєння (постачання) зразків озброєння, військової та спеціальної техніки, засобів і обладнання іноземного виробництва :

Постанова Кабінету Міністрів України від 17.02.2021 р. № 160. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/160-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення: 02.09.2024).

3. Про створення єдиної системи залучення, використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги : Постанова Кабінету Міністрів України від 15.02.2002 р. № 153. Дата оновлення 12.04.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/153-2002-%D0%BF#Text> (дата звернення: 02.09.2024).

4. Про затвердження Порядку логістичного забезпечення сил оборони під час виконання завдань з оборони держави, захисту її суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності : Постанова Кабінету Міністрів України від 27.12.1918 р. № 1208. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1208-2018-%D0%BF#Text> (дата звернення: 02.09.2024).

5. Про державний контроль за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання : Закон України від 20.02.2003 р. № 549-IV. Дата оновлення 23.08.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/549-15#Text> (дата звернення: 02.09.2024).